

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra a 24. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára évfolyamra 3 ft. o. é. Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

A nyilvántartási cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czímzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középcze, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési díj

K. KÖZLÖNY

april-juniusi folyamára.

Egészévre . . . 12 forint.
Félévre . . . 6 „
Évfolyamra . . . 3 „

Az előfizetési pénz kiadó Stein János középczei könyvkereskedésébe küldendő, hol a megrendelt példány pontos megküldéséről intézkedve van.

Kolozsvár deficitje.

III.

(B.) Közelebbi cikkekben be kívántuk bizonyítani, miszerint lehetséges volna a Kolozsvár városa jövedelemforrásaiából bejövő évenkénti jövedelmet szaporítani s a kiadásokat némely részben alább szállítani. Most térjünk át az 1865-ik évi költségvetés utolsó részére, mely azon alapokat jeleli ki, melyekből a deficit lenne fedezendő.

a) A fedezetlen maradt 3,542 frt 62 kr tizedi, és 14,732 frt 92 kr kaszármái, együtt 18,275 frt 54 kr krra menő felül-költségpótlására, minden egyenes adó után 35 kr községi rovatlat határozottatott s ebből bevárando 17,981 frt 56 kr.

Meg vagyunk győződve, miszerint Kolozsvár városa polgárai, a város anyagi s szellemi érdekei előmozdítására, ugy szintén az állam iránti tartozások teljesítésére megkívántó terheket készek minden zuglódás nélkül teljesíteni, de a jelen nyomasztó anyagi viszonyok közt alig hiszszük, hogy a kirótt 35 krok kellő pontossággal s teljesen befolyjanak a város majorság-pénztárába.

b) Tovább e szavakat olvassuk: „A bor régale után, a szerződésileg kialakult császári fogyasztási adón felül a város eddigelő igen kevés jövedelmet kapván, intézkedés tétetett, hogy a folyó évre, községi jövedelem gyarapítására, a városi bor-régale után is, a bor-korcsmárlási jog megszorítása nélkül, folyjon be“, s e czim alatt a bevárando 10,970 frtra van téve.

Általánosán a fogyasztási adókra nézve igénytelen nézetünk az, miszerint azok viszonyainkhoz mérve most is szerfelett terhelők, s az, hogy azoknak a részéről kibérlése nem oly czélból történt, hogy abból a város jövedelmet huzzon, hanem hogy a fogyasztási adóknak a finanszok általi felhajtásával járó kellemetlenségektől megmentessék a polgárság.

A költségvetés fenebbi passzusában ki van kerülve annak közzététele, mennyivel fog szaporíthatni a bor accisa, azonban ma már tudjuk, hogy a régi vedrenkénti 35 krhoz újból 25 kr vettett ki, s így ma egy veder bor 60 kr accissal van terhelve. Tehát minden meszely borra 17 $\frac{1}{2}$ kr jut.

Miután egy terhebb munkával foglalkozó mesterembernek naponta egy meszely bor ereje fenntartására szükséges, ha e szükségét ki akarja elégíteni, egy évben fog fizetni bor accist 6 frt 84 $\frac{3}{4}$ kr.

Alig hiszszük, hogy a borfogyasztás ily szerfeletti megadóztatása azon kedvező eredményt idézze elő a város majorság-pénztárára nézve, mit a költségvetésben olvasunk, mert az ily nagyra csigázott fogyasztási adó e pénzszegény országban okvetetlen tetemesen apasztani fogja a fogyasztást.

Káros a bor-fogyasztási adó felhajtása azért is, mert a sörfogyasztást emeli, mi egy bortermelő országban status gazdasági szempontból nem indokolható.

Káros továbbá ez adó neme felhajtása egészségi szempontból, a midőn a bor ára felhajtása az egészségre nézve hátrányos pálinkafogyasztásra kényszeríti a népet.

De továbbá habár a polgárság által használt bor korcsmárlási jog ez eljárás által nincs is elvileg megtámadva, tetteleg a fogyasztás apadásával tetemesen fog csökkenni a bor-régale értéke, s így a régálét használó polgárok jövedelme.

Végre káros a bor ily szerfeletti megadóztatása a vidéki bortermelőkre nézve, kik-

nek a kolozsvári borárulók terményeket ennek következtében olcsóbban fogják fizetni.

Hogy teljesleg megítélhessük a bor fogyasztásra vetett adó nagyságát, tekintünk be a pénzügyminiszterium által kiadott rendelet rovataiba, ott egy alsó-austriai mérő bor, mi annyi mint öt erdélyi veder, 50 krral van megadóztatva, míg Kolozsvárt egy erdélyi vederről 60 krt kell fizetni, mi aránylag véve nem kevesebb hatszor annyival, mint a mennyi a finanszminiszterium által ki van vetve.

E tárgyban, a mint értesültünk, több egyes polgárok által adattak be kérések az illető helyre. Mit foglalt magában a kérelem, micsoda körülmények közt volt beadva, nem vizsgáljuk, mert az eredmény elég tisztán áll előttünk.

Azt hiszszük, miszerint a fenebbiekből elég világos, hogy a bor-accis ily mértékbeni felhajtása nincs indokolva, s a polgárság terhére esik a nélkül, hogy a deficit fedezésére vezetne.

c) Intézkedés van téve, a mint a közre-bocsátott költségvetésből olvassuk, hogy a hús-fogyasztás is, a császári fogyasztási adón felül mérsékelt adó alá vettessék. Nem szükség ismételnünk a fogyasztási adóról fenebb említett nézetünket, de nem tehetjük, hogy meg ne említsük azon ferde elvet, mely szerint éppen akkor s azért vettetik több adó a hús-fogyasztásra, a midőn a tapasztalat azt bizonyítja, hogy a hús-fogyasztás apadóban van, mi egyfelől egészségi szempontból is káros, tehát ez adó neme hágtatása sem oportunitási, sem igazság szempontjából el nem fogadható, annyival is inkább, mert alig fogja a költségvetésben kitett összeget behajtani.

d) Meghatározottat a községtanács által, hogy a nyári hónapokban ne világíttassék a város, s e czim alatt megmarad ez évi kiadásokból 3,193 frt 44 kr.

Közelebből elhunyt koszorú regényírónk egy röpiratának czime volt „Virág, Haladjunk.“ A mint látszik Kolozsvár városa lobogójára némelyek e jelszót szeretnék írni: „Sötét van, aludjunk.“

Szerintünk városunk érdeke az volna, hogy mindenki elismerje, miszerint a civilisált városok sorában méltó helyet foglal el, s im 1865-ben a községtanács azt határozza, hogy nyárran, ha a nap lement, s nincs holdvilág a sötétben botorkázzunk. De ez még csak megjárna, a nagyobb baj az, hogy a világítás mellett is naponta szaporodó házifölverők, rablók majd a sötét napokban még szabadabban üzhetik mesterségüket, s így a város majorság-pénztára részére meggazdálkodott fillérek sokszorosan nagyobb kárt okozhatnak az egyes polgároknak, sőt legdrágább kincsünk, a személybátorság is kockázatva lesz.

Szóval nézetünk szerint e gazdálkodás nemét bizonyosan minden jozan gondolkodású polgár visszautasítja; mert mindnyájan elfogadjuk a gazdálkodás elvét, de nem a személy- s vagyonbátorság kockázatával.

A fennebbi bevételek- s a világításból meggazdálkodandó összeg mellett még fennmarad 37,178 frt 96 $\frac{1}{4}$ kr deficit, lássuk ez miből fog fedeztetni.

a) A közigazgatás és törvényszék fenntartására a magas kormánytól kért segedelem kiadása által.

Fölfejtettük, hogy Kolozsvár városának e kérése teljesleg jogos s valósággal tartozásnak tekinthető az állam részéről, mert ha a kért segedelmet megadja is, csak egy részét jutalmazza azon szolgálatoknak, melyeket Kolozsvár városa, mint önálló hatóság a közigazgatási s igazságszolgáltatási téren az állam irányában teljesít, csak egy részét fizetné vissza a soknemű adókból, s különösen az igazságszolgáltatási költségek fedezésére cime alatt behozott bélyegadóból Kolozsvárról befolyó összegnek; de még sem merünk a város e részbeni folyamodásának teljes bizonyossággal sikert jósolni.

Kitűnik a költségvetésből az is, hogy ha azt bármily szoros bírálat alá vesszük is, a jelen bureaucraticus rendszer fennmaradásaig a már fennebb nem hágtatható községi rovatlat mellett is deficit marad a nélkül, hogy a kor kívánalmainak megfelelő javításokhoz hozzá foghatna a város, de még sem mernők az említett folyamodás sikerét biztosítani.

b) Az activ követelések nagyobb összeg-

beni felhajtását is elhatározta az esküdt közönség.

Megvalljuk nem nagy reményünk van ahoz, hogy ez uton a deficitekből sokat lehessen törleszteni. Végre

e) A végleges s dézma-kárpótlások folyóvá tétele után kíván a községtanács az 1865-diki deficitől menekülni.

Ez sikerülhet, de az ezen évben eladott papírok nem lesznek jövedőbe újból eladhatók, s a baj gyökere nincs orvosolva. Azt szoktuk mondani: „Minden roszban van valami jó“, a közre-bocsátott költségvetésnek is meglehetne az a jó hatása, miszerint a kormány átláthatná, hogy ha a mostani költség-bureaucraticus rendszert tovább folytatja az állam ugy, mint az egyes hatóságok, különösen a városok örökre elmerülnek a deficitek tömkelegébe, különösen városunkat illetőleg átláthatná, hogy a közigazgatásra s igazságszolgáltatásra szükséges segély megadása egyfelől egy jogos követelés teljesítése, másfelől nem halasztható Kolozsvár városa romlása nélkül.

Nem akartunk senkit vádolni, annyival kevésbbé a községtanácsot, csak azt akartuk bebizonyítani, miszerint a jelen költség-bureaucraticus kormányrendszer idejében kettőztetve kellene igyekezni az illetőknek tevékeny, pontos s lelkiismeretes kezelés által a város jövedelmeit szaporítani, s a kiadásokat apasztani, hogy így lehetőleg kevés romlással megtartsa autonómikus állását, teljes szellemi erővel, csonkítatlan jövedelemforrásokkal állja ki Kolozsvár a válság e napjait, s azoknak eljárása is némileg igazolva legyen, kik hivatva érezték magokat a város ügyei vezetését, s különösen vagyoni kezelését elvállalni.

Kolozsvár, apr. 22.

(D) Az üdvözítő feltámadásának ünnepe egy eseményt hozott maga után, mely által a magyar kérdés is fényesebb életre kezd ébredni.

Pesten a határozati s felirati pártok fejei egyszerre szólaltak meg; talán azon provocatio esetlegéből, melyet az államminiszter ur azon legutóbbi nyilatkozata képez, melyben a februári patenshez való szigorú ragaszkodását, s a magyar országgyűlés sikere iránti reménytelenségét fejezte ki.

Ezzel szemben Tisza Kálmán a „Hon“-ban határozottan nyilatkozik a teljes restitutio mellett, s kimondja azon erős elméletet, mikép az 1848-diki törvényeknek csak elvileges elismerése mit sem ér, az elvilegesség elismerésének örve alatt a jogokat felfüggeszteni, kevésbbé becsülendő politika, mint kimondani a végeztét, az elévülés elméletét.

Nem czélunk az elméletet taglalás alá venni, csak constatirozni kívánjuk, hogy ugyanazon időben magyar részről is két fontos nyilatkozat történt.

Mai cikkünk főtárgya Deák Ferencz felszólalása a „P. Napló“ husvéti számában az alább közlendő ily czimű cikkben: „Még néhány szó a Botschafternek 9-diki cikkéhez.“ Ezen cikk egy esemény, mint minden, a mi a legitimitás azon nagy és tiszta alakjától, a magyar nemzet politikai bölcsétől származik.

Azt írják a „Debatte“-nak Pestről husvét első napjáról, a fennebbi cikkről: „Ma reggel gondoltak legelőbb arra, ki beszélhet így a „Pesti Naplóban?“ Ki van jogosítva ennyit elmondani a „Napló“-ban? kérdezték, s mindenki csak egy feleletet adhatott: Deák maga.

Később — folytatja a „Debatte“ — az egész város mozgásba jött, mindenki sietett a „Napló“t olvasni, s a napi beszéd tárgya minden körben a „Napló“ cikke volt.

Deák személyes barátai siettek meggyőződést szerezni a cikk írójáról, az ünnepeit hazafi termeti gyorsan megtelek vendégekkel, és én magam — (a „Debatte“ levelezője) tanuja voltam egy megható jelenetnek. Egyike agg patriotáinknak, — ki a nemzet jogainak védelmében összeült meg, — a legnagyobb izgatottsággal lépett be: „Áldva legyen a kéz — kiáltott, — a ki ama cikket írta“, és ezzel kérdő tekintetet vetett Deákra, s midőn Deák ennek kezét nyújtá, s nevetve bókolt, az öreg bennsőséggel ölelte őt kebelére.

Deák azonnal elismerte, hogy ő a szerző, s a lelkesedés oly fokra hágott, hogy a fiatalok megcsókolták azon kezét, melyet az öreg megáldott.

Igy irnak a „Debattenak“ a „Pesti Napló“ cikke hatásáról Pesten, de e cikkek nem kevesebb sensatiót okozott Bécsben.

A kormány lapjai megfellelkezve arról, hogy az államminiszter ur merev nyilatkozata ellen mélyebb vágás nem történhetett ezen megfontolt, és a mérsékeltég legszélsőbb határáig menő nyilatkozatnál; első meglepetésökben a tisztelet érzelmével állanak a nagy magyar diplomata nyilatkozata előtt, maga a „Botschafter“, mely ellen a cikkek intézve van, s mely az államminiszter közege a tisztelet és elismerés hangján szólt, s ha a bécsi lapok hangulatját általában megfontoljuk, tagadhatlanul kéri azon, mikép a magyar kérdés ki-egyenlítésén teljes öszinteséggel csüngenek, habár nincs kétségünk abban, hogy ezen első mámorból kiüldülve vissza fognak esni azon suprematicus követelésekbe, melyek mindekorrig a magyar alkotmányviszály kiegyenlítését késleltetik.

Deák nyilatkozata éppen nem bizalmi szavazat Austria mostani kormányfőirai irányában; felidézve ő a nemzet százados királdelmét az osztrák államférfiak beolvasztó törekvései ellen, az uralkodók bölcsességét mutatja fel mint talismánt, mely a veszélyt mindannyiszor megszüntette, s a magyar történelmi jogéretnek elégtételt adott. A politikai bölcsesség tiszta szavaival állítja fel ő a kettős czélt, melyet Austriában s Magyarországon fenn kell tartani, így szólván: „Egyik czél a birodalom szilárd fenállása, melyet nem kívánunk semmi más tekintetnek alárendelni; másik czél pedig fenállása Magyarország alkotmányos fenállásának, jogainak, törvényeinek, melyeket a pragmatika sanctio is biztosít; s melyekből többet elvenni, mint a mennyit a birodalom szilárd fenállhatóságának biztosítása mulhatlanul megkíván, sem jogos nem volna, sem czélszerű.

Nincs semmi kétség, hogy midőn ezen fenállhatóság biztosítása jöved szöba, világosan ki fog tűnni azon nagy különbség, mely ez eszme meghatározásánál létezik a legszabadelvíbb osztrák s a legmerevebb magyar szempontja közt is; de e nyilatkozat által, melyet a magyar országgyűlés többségének magatartása által igazolhatónak remélhetünk, a magyar politika ugy a szükséges lehető határáig menő engedékenységgének, mint bölcs mérsékeltégének tanujelét adandja; s éppen ezért az igazság a tiszta jog fegyverével fogja lefegyverezni mindazon sofismát, a mely évek óta ugy a birodalom tekintélyére, mint a magyar nemzet politikai sorsára nézve annyi szomorú következményt vont maga után.

Igaz, hogy e szempillantásban a kormány nyílt közegei hasonló hangon felelnek, a „Botschafter“, kiemelve azon tételt, hogy a „Pesti Napló“ legbefolyásosabb pártjának e szerint czélja levén „a birodalom fenállása, melyet semmi más tekintetnek alárendelni nem akar, s a másik czél levén a magyar alapjogoknak lehetőleg fenállása, melyből nem vehetni el többet, mint a mennyit a birodalom fenállása megkíván; kinyilatkoztatja, hogy közte (a „Botschafter“ közt) és a „Napló“ pártja közt semmi merev különbség nincs; mind a mellett a mennyiben ekkor a kormány által a magyar alkotmány álláspontja a birodalomhoz a magyar királyság némely tartományában tetteleg magyaráztatott; világosan kivihetők a lényeges különbségek, s ha a magyar gondolkodásmód végeztét Deák irata fényesen világítja, ha tisztában áll minden pártárnyalat azzal, mikép a magyar királyság integritása mellett is egy felbonthatlan, s a közös erő és biztonságra nézve hasznos összeköttetés áll a magyar és az örökös tartományok között, a mely összeköttetés érdekének időszakonként a birodalom mindkét része meghozni köteles áldozatait, tagadhatlan, hogy ezen áldozatok mérvének kimagyarázásánál oly lényeges különbségek állhatnak elő, a minőket csak a relativ felfogások mellett az individualis érdek képesek vonni maguk után.

Ha Deák iratát észleljük, nem látunk abban semmit feladva az 1861-ki álláspont-

ból, azon álláspontból, a melyet a jelenlegi kormány annyira kárhóztatott, hogy miatta jónak látá az országgyűlést eloszlatni. Akkor is a nemzet a kiengesztelődés és tisztelet hangján szólt, elismeré több létező törvény módosításának, illetőleg átvizsgálásának szükségességét, elismeré a birodalom két önálló része körüli érintkezés szükségét a szintén elismert közös ügyek kérdésében. Ma Deák levele csak amaz eszméket illusztrálja, a világos jóakarát azon szavaival, a mely viszhangot kelt a magyar birodalomban s meggyőzheti Austriát, hogy a magyar valamiképp ment az elkülönzési törekvésektől, ugy az egyes osztrák államférfiak beolvasztási törekvései ellen az uralkodó folség bölcsességében helyzi bizodalomát.

E kérdés annyi eszmét kelt fel lelkünkben, melyhez a részünkre e helyütt fentartható tér szűk, most közre adjuk az említett cikket, hogy olvasgók azon része, melyhez a „Pesti Napló“ talán el nem jutott, olvashassa e fontos iratot.

Még néhány szó a „Botschafter“-nek ápril 9-iki cikkére.

Azt mondja többek között a „Botschafter“ ápril 9-diki számában, hogy a „magyar történelmen egy elkülönző vágy vonul végig (Sonder Zug), mely nemzedékről nemzedékre száll, s ma épp oly elevenen él, mint száz évvel ezelőtt.“

Ha ezen elkülönző vágy alatt a „B.“ azt érti, hogy a magyar nemzet mindig hűen ragaszkodott saját alkotmányos önállásához, s mindig határozott ellenszenvvel viseltetett a hatalomnak, s még inkább a hatalom némely kezelőinek azon törekvései ellen, melyek Magyarország alkotmányának mellőzésére, sőt megsemmisítésére, s némileg az ország beolvasztására voltak irányozva, nincs okunk ellenmondani a „Botschafter“ idézett sorainak; mert azon hű ragaszkodás s a beolvasztás elleni határozott ellenszenv csakugyan nemzedékről nemzedékre szállt a magyarnál, s ma épp oly elevenen él, mint száz évvel ezelőtt, és ha a mindenható kegyelme tőlünk el nem fordul, élni fog még századok múlva is.

De ha a „Botschafter“ az idézett sorokban oly elkülönző vágyat kívánt érteni, mely a végelszakadási törekvést foglalja magában, akkor kénytelenek vagyunk néhány szóval válaszolni állítására.

Ha mutatkozott a magyar történelemben időnként ilyen vágy, sőt valóságos törekvés, mi szülte azt, s mi emelte magasabb fokra? Maga felel e kérdésre a „Botschafter“, midőn elmondja, hogy Magyarország törvényei és alkotmánya gyakran megsértettek a hatalom, vagy is inkább annak kezelői által.

Valamely komoly megfontolás után kötött kapcsolatot megszakasztására egy egész nemzetnél, csak a legnagyobb fokra emelkedett közlelőtlenség szülhet vágyat és törekvést, s még ez is csak

akkor, ha a dolog jobbra fordulának minden reménye elenyészett. A mult időkben nem egy osztrák államférfi, tanácsa és befolyása által, melylyel a fejedeleme hatott, akarva vagy nem akarva elküvetett mindent, hogy a nemzetben ily vágy támadjon. Több szomorú korszakot lehetne idéznünk e részben a magyar történelemből, bizonyosságunk annak, hogy az elégtelenségnek s a bizalom megrendítésének nem a magyar nemzet volt az oka. És midőn évek hosszú során keresztül a magyar alkotmány ellen intézett megtámadások egymást érték, midőn azoknak természetes következtése, a fokontént növekedő keserűség, már már tetőpontját érte, mi volt az, mi a bajt megörvösölte, a felizgatótt kedélyeket megnyugtatta, s a megrendített bizalmat ismét helyreállította? Talán azon osztrák államférfiak változtattak meg nézeteiket, s a tapasztaláson okulva, jobb tanácsot adtak a fejedeleme? Nem. Ez nem történt, vagy, legalább a történelem bizonyítása szerint, ritkán történt. Mindig a fejedelmek voltak azok, kik mélyebb belátással és szigorubb lelkiismeretességgel a magyar alkotmány ellen intézett rendeleteket visszavették, a sértett törvényeket helyreállították, s a nemzet bizalmát és reményét ismét felélesztették.

Csak néhány példát hozunk fel a történelemből.

Alig volt szomorubb korszak Magyarországra nézve, mint azon tizenegy év, mely az 1681-diki országgyűlést megelőzte. Nem említve a vérontást, egyes személyek politikai és vallási üldözését, csak azt emeljük ki, hogy ezen idő alatt az ország alkotmánya hatályon kívül tért, s az ország idegen helytartónak kormányzatára bízott. Igaz, hogy ezt egy nagyobb terjedelmű összeesküvés előzte meg, melynek részesei megbűnhődtek életükkel és minden vagyonukkal. De nem hiányoztak államférfiak, kik azon egyesek tetteit alkalmul és türgyül használták az egész nemzet ellen intézett szigorú és alkotmányellenes lépésekre. S midőn az ebből származott keserűség mindinkább növekedett, I. Leopold maga volt az, ki az alkotmány elleni rendeleteket megszüntette, s az 1681-diki országgyűlésen az ország rendjeivel együtt ismét teljesen és sértetlenül visszaállította a magyar alkotmányt.

Nem is maradt el ezen igazságos lépésnek jótékony következtése: az ismét helyre állott bizalom és ragaszkodás, melynek eredménye lön hat év múlva, hogy a nemzet az 1687-diki országgyűlésen egész készséggel törvényt alkotott, mely a fejedelem kívánsága szerint megállapította a Habsburgi ház fiágának trónörökös jogára nézve az elsőszülöttséget. Tette ezt a nemzet saját javáért is; de kétségtelen az, hogy ha a bizalom 1681-ben helyre nem állították, ily törvényt az ország önkényt nem alkotott volna.

A XVIII-ik század elején véres belháború folyt Magyarországon, mely belháborúnak oka, vagy legalább előmozdítója volt nagy réseben az osztrák államférfiaknak a magyar alkotmány ellen intézett újabb törekvése. A szathmári békekötés vetett vé-

get ezen belháborúnak, azon békekötés, mely az ország alkotmányos szabadságát újabb ismét biztosította. És e békekötés után tizenkét esztendővel a magyar nemzet önkényt, szabad akaratból átruházta a trónörökös jogot a Habsburgi ház nőágára. Mi valóságos jele annak, hogy a bizalom és ragaszkodás a nemzet és az uralkodó ház között ismét helyreállott. Meri ha a szathmári béke nem ugy köttetik, ha az ország alkotmánya teljesen helyre nem állították, a meg nem nyugtatott és bizalmát veszített nemzet aligha hozzá járult volna a sanctio pragmatica megkötéséhez. És akkor mi történik 1741-ben? — azt fejtegetni nem akarjuk.

1780 után II. József ismét félretette az ország alkotmányát, s némely osztrák államférfiak régi tervei szerint Magyarország beolvasztását, vagy legalább alkotmányos önállásának teljes megsemmisítését tűzte ki célul. De ő maga visszavonta élte végnapjaiban rendeleteit, s utódja, II. Leopold, az ország rendjeivel egyetértve, nemcsak visszaállította ismét a magyar alkotmányt, hanem újabb, czélszerű törvényekkel meg is erősítette azt.

Következtek csakhamar a véres francia háborúk, melyek hosszabb ideig Austriára nézve szerencsétlen fordulatot vőnek. E háborúk bebizonyították, hogy a sértetlenül visszaállított alkotmányhoz hű magyar nemzet, hű volt egyszersmind királyához is. Teljes készséggel, sőt lelkesedéssel felelt meg kötelességének a birodalom védelmében, s midőn a diadalmas ellenség hatalmas császára 1809-ben itt benn az országban állott győzedelmes seregével, s a magyar nemzetet elszakadásra szólította fel proclamatióiban, kecségetve azt oly reményekkel, miknek teljesülése nagyon valószínűnek látszott, e proclamatiók nem ingatták meg a nemzet jogszertű ragaszkodását és bizalmát. Minden eszű bitó ígéretek és kecségetések nyom nélkül maradtak.

1823-ban a magyar alkotmánynak egyik alap-törvénye lön megtámadva tetteg a hatalomnak parancsoló szava és fegyvere által. De pár évvel azután az igazságos fejedelem kinyilatkoztatta tünepélyesen az 1825-iki országgyűlésen, hogy azon események, melyek az ő atyai szívének is kedvetlenek, jövődében ismételtetni nem fognak, s kimondotta az ország rendjeinek hozzájárulával alkotott III-ik törvényezikben, miszerint „teljesen megvan győződve, hogy a fejedelem és ország boldogsága a törvények szoros megtartásán és épségben maradásán alapszik, s ha akár a királynak, akár az ország rendjeinek jogaiából valami elvonatik, a törvényeknek és az ország törvényes rendszerének összes szerkezete, melyet századok erősítették meg, alá fog ásatni.“ Kimondotta továbbá, hogy „az ország alkotmányát, melyet koronázási esküjével is megerősített, minden időben védni fogja és fenntartani. Ugyanezért az 1790—91-ik évi X-ik, XII-dik és XIX-ik törvényezikeket szorosan megtartandja és másokkal is megtartatja.“

Tette pedig e nyilatkozatot ő Felsége ama jeles államférfiának tanácsa folytán is, ki a birodalom ügyeit a legnehezebb körülmények között

tényleg ki lön csö a Napoleon kezéből. A győzelem dagálya apályra fordult, hogy többé soha vissza ne térjen. A varázs, mely a nemzeteket lekötve tartotta, szétfoszlott. Napoleon nem vala többé a győzhetetlen. A katonai erőszak, mely a népek szellemét elnyomta vala, meg lön törve, s az általok szenvedett jogtalanságnak és gyalázatnak régóta elfojtva levő értelme a Vulkan tüzehez hasonlóan tört elő. Bonaparte talán biztosíthatta volna még a maga számára Franciaország trónusát, de Európa trónusa oda volt. Ezt azonban ő nem ismerte el, nem tudta, nem akarta elismerni. Sokkal makacsabban összekapcsolta magával a világ ura szerepét, hogysem azzal felhagyhatott volna. Közepette ama sötét előjeleknek, a melyek körüllette összecsoportoztak, mégis csudálatos megmenekülési jeleket pillantott meg multjában az önmaga által tulján tulbecsült tetteirejében, pedig azt az eszközt látta, mely által a maga összeomlott hatalmát ujbl fölépítheti. Ennélfogva — ugy látszik — soha sem szállotta meg lelkét az a gondolat, hogy önkint követeléseiről lemondjon, s az ő kipótolhatatlan veszteségei csak ösztönök valának újabb erőfeszítésekre. Sőt még azon is kételkedni, ha valjon Napoleon más utra tért volt-e, még akkor is, ha helyzetét teljesen átlátta vala. Bárha kétségbeesve is, hihetőleg mégis új sereget szedett volna össze, s körümszakadtáig harcolt volna. Egy olyan lélekre nézve, mely egész boldogságát abba helyezte, hogy senki hozzá hasonló ne legyen, elszenvhetetlen az a gondolat, hogy bár a királyokkal is egyenlő lépésre szálljon alá. A Napoleon lelke annyira el volt telve a világuralom felőli képzelődésekkel, hogy Franciaország, bárha a Rajnától a Pyreneusokig terjedt, mégis igen szűknek látszott előtte. Nem tudott megfékezni benne. Ugyanezért még akkor sem veszszük észre az engedékenységek semmi jeleit ő benne, midőn szerencséje csilaga halványulni kezdett. Ő nem tudott — a mint maga mondá — „egy elhomályosodott koronát“ viselni, azaz: hogy egy olyan koronát, a mely fényesebb nem vala, mint Austria és Oroszország koronái. Mind nem szűnt meg a szokott parancsoló hangon beszélni. Semmi egyéb változtatást nem mutatott, mint azt, a mit az ellentállás a makacsoknál előidézni szokott: kikelt a békettörésből és elkecseregett. Szemrehányásokkal tetézte tábor-

annyi bölcsességgel vezette, s ki Magyarországra vonatkozólag ezt mondotta a felséges uralkodónak:

„Ha felséged Magyarországot könnyen és jól akarja kormányozni, kormányozza azt saját alkotmánya szerint.“

De nem akarjuk e fejtegetéseket tovább vinni. Csak azt ismételjük a történelem nyomán, hogy valamikor Magyarországon súlyosabb meglegedetlenség mutatkozott, és ezen meglegedetlenség bizalmatlanságot s talán különválási vágyakat is eredményezett, azt majd mindig az osztrák államférfiaknak a magyar alkotmány mellőzésére intézett tanácsa és törekvései okozták, s mindig a fejedelmeknek lelkiismeretes igazsága és mélyebb belátása orvosolta a bajt, állította helyre ismét a bizalmat és ragaszkodást.

A történelem tehát kimutatja időnkénti okait azon időnként felmerült elkülönző vágyaknak (Sonder-Zug); melylyel minket a „Botschafter“ vádol, s kimutatja egyszersmind azon egyetlen, de biztos módot, melylyel e vágy mindig meg lön szüntetve. Ha tehát igaz Cicerónak azon mondása: „historia est testis temporum, magistra vitae“, tanulnunk kell a történelemből. (Folytatjuk.)

Hazai intézetek

A „Victoria“ tüzérbiztosító társulat részvényei május 1-i részletének befizetését már megkezdették. Többen mind a kilencz havi részletet most egyszerre előre kívánván befizetni, kérdést intéztek az igazgatósághoz, ha abból valami előny hárul-e reájok? Az igazgatóság a dolog természetét szerint az előre befizetett részletekre a valódi befizetés idejeig számítható 5% kamat beszámítását biztosította, s ily értelemben történt már több egész befizetés. Azon szerencsés siker, mely a magyar általános biztosító társulatot megkülönbözteti, melynek háromszáz forintig befizetett részvényei ma már a pesti börzén 745 forinton kelnek, valamint a Pannonia viszbiztosító társulat 200 forintos befizetett részvényeinek bürze árfolyama ma 405 forint, a Victoria részvényeseit is kecségetheti azon sikerrel, hogy megtakarított pénzük, a megvett részvényekben szép nyeresémet nyujtand, s ezt annyival inkább remélhetni, mert az intézet élén a szakértelmű, becsületességű, s az államgazdaságtól irodalom terén kitűnő tolláról ismeretes Gálgozsi Károly áll; ki a szerződést már véglegesen aláírta, az adriai kitűnő s nagy üzletti biztosító társulatnál viselt szép hivatalát felmondotta, most Pesten a Victoria könyvvezetéseit készíti elő, s intézi azoknak kinyomatását, s hivatalos jelentése szerint az előkészületekkel annyira haladt, hogy május hó elején Kolozsvárra átjönni képes leend. Az intézet elnöke mlt. b. Józsi Lajos ur egyik utóbbi választmányi gyűlésben egy nyilatkozott, hogy ötven ezer forint névértékű Victoria részvényt irand alá, meg levén győződve, hogy a biztosító intézetek azok, melyeknél a befektetett tőke becsületen uton szép kamatot hajt.

nagyjait és a törvényhozó testületet. Bántalmakkal illetve Metternichet, azt az államférfit, a kitől sorsa mindenekeftett függött. Csipős gyűnyokkal ingerelte Mitratot, a melyek ezt elkeserítették s az urától való elpártolását sietteték, ha el nem batározta. Szembeszökő példája a sors visszatorlásának az, hogy éppen akaratjának erőszakos volta és komor szigora, mely ötlet hatalomra emelte vala, ütö mostan ama föltételek elhanyagására, melyek számára még egy rettegett hatalmat hagynak vala meg. És ez az erőszakosság teljesen elő is idézte az ő bukását. Méltóságán alólinak tartotta az eseményektől tanácsot fogadni el, s oly megatalkodottan folytatta tovább a harcot, a mely egy elkényesztett gyermekket juttat esztünkbe, a ki makacsul szorít magához valami olyast, a miről tudja, hogy elvégre mégis csak el kell vesztenie, s reménység nélkül kűzkűdve mindaddig ellentáll, valameddig kicsin ujjai egyik a másik után le nincsenek bontva arról a tárgyról, mely annyira szívéhez tapadt. Így bukott el Napoleon. Nem kísérjük tovább az ő történetét. Az ő visszavonulása Elba szigetére, betűrése Franciaországba, teljes megbukása és száműzítése s. Ilonára, habár nevelik is történelmünk regényes voltát, még sem vetnek semmi új világot jellemére, s ennél fogva jelen czélunkat legkevésbé sem mozdítják elő. Fordulnak elé ugyan életének ebben a szakaszában olyan jelenetek, a melyek nem éppen egyeztetethetők össze azzal a szilárdsággal és öntudatos felsőbbiséggel, a melyek neki sajátjai valának. Azonban nem lehet várni, hogy egy olyan ember, a kinek jelleme a külső benyomásoknak annyira ki vala téve, s a ki az erkölcsi élvének magá felett oly kevés hatalmat engedett, egy császárnak és egy hősnak méltóságát és öntiszteltét, ilyen súlyos csapások között, sértetlenül megőrizze.

Ez észrevételek folytában egyszerűen és nyíltan kimondottuk nézetünket a hódító, az első consul és császár felől. A tárgy azonban oly fontos és vonzó, hogy fáradságra méltónak tartjuk, ha szintén némely ismétlések koczkaztatásával is, egy rövidebb átnézetbe foglalni össze azokat a fő-fővonalásokat, melyek előttünk a Bonaparte Napoleon erkölcsi és értelmi jellemében feltűnni látszanak. (Folytatjuk.)

TÁRCSA.

ÉSZREVÉTELEK

Bonaparte Napoleon élete és jelleme felől.

Channing (olv. Csenning) E. W. után angolból. (Folytatás.)

Most már hatalmának egész magaslataig követtük Napoleont s közültük nézeteinket ama politika felől, mely által ő ezt a hatalmat tartóssá és korlátlaná tenni remélte. Bukása könnyen ki-magyarázható. Eredete az önbizalom és maga-nagyzás ama szellemében rejlett, a melynek annyi bizonyosságait láttuk, Spanyolországban kezdődött. Ez az ország tényleg az ő birodalmának egy provinciája volt. Napoleon azt akarta, hogy névszerént is azzá tegye, hogy egy Bonapartet tegyen reá, s e szerént hatalmának még inkább szembetűnő jelvényé gyanánt állítsa fel. E végre elrabolta („kidnapped“) az ország királyi családját, felingerelte ez által a nép meggyőzhetetlen szellemét, s mintán Spanyolország térein és hegyeiben Franciaország legjobb vért elfecsérelte, elvesztette ezt az országot örökre. Ezután következett az Oroszország elleni hadjárata, egy olyan hadjárat, mely ellen legjobb tanácsadói kifogásokat tettek, de a mely mégis minden áron ajánlatos kell vala hogy legyen egy olyan ember előtt, a ki magát ugy tekintette, mint kivételt a maga fájából, s képesnek arra, hogy a természet törvényein győzedelmeskedjék. Önbizakodása és minden ellenmondás elleni türelmetlensége annyira örült vala, hogy Svédországot, Franciaország régi szövetségését, bántalmait által abban a pillanatban kergette Oroszország karjaiba, midőn éppen azon volt, hogy ennek a hatalmas országnak szívébe rontson. Oroszoni hadjáratára nem kívánunk bővebben kiterjeszkedni. A történelemnek minden szomorú lapjai között egy sines megzomoritóbb, mint a mely a francia hadseregnek Moszkából való visszavonulását rajzolja. Emelkezünk, hogy a midőn Napoleonnak Oroszországban szenvedett veresége felől híre hazánkba eljutott, azok közül tartoztunk, kik a felett üngögtak, nem gondolván egyébre, csak annak eredményire. Hanem a midőn későbbi és részletes tudósítások világosan szemünk eleibe állították ezt a hasonlíthatatlan

Hivatalos jelentés a kolozsv. jót Nő-egyet választmányának f. apr. 20-án tartott üléséből.

Először. A kir. főkörménysek f. é. 9030. számú hivatalos átiratában arról értesíti a választmányt, hogy az inségyi központi bizottság által az inségesek segédelmzésére a választmány kezébe adott 420 forintnak miként történt felhasználásáról szóló kimutatást és számadást megnyugtással fogadta, s az irt pénzre nézve minden további felelőség alól felmenti a választmányt.

Másodszor. Az egyet alapító tagjává lett Kállay Lajosné; részvényes tagokká: Fenyő Lajosné, Nagy Józsefné és Veres Lászlóné.

Harmadszor. A fabeli segédelmzés vezetésére kinevezett bizottság részéről Pataki Dánielné választmányi tag beadja a bizottság részletes számadását, s az e célra kezbe vett pénzből megmaradt 14 ft 30 krt.

Negyedszer. A választmány egy bizottságot nevezett ki, mely megvizsgálja: vajjon az egyet pénztárából rendes havi segédelmet élvezők házi és egyéni körülményei nyomán ez idők szerint nem lett-e feleslegessé valamelyiknél az egyet segédelmzése vagy az illetők jelenben is méltók-e a választmány segédelmzésére.

Ötödször. Elnök ö nagysága jelenti, hogy egy házi szegény eltemetésére 3, egy magyarországi, sok apró gyermekkel haza utazni szándékozó asszonynak utiköltségtől 5 forintot utalványozott.

Hatodszor. Dobál Izákné egyleti tag bekiált 3 forintot, mint az egyet pénztára gyarapítására általa gyűjtött kegyes adományt.

Hetedszer. A választmány három folyamodónak határozott időre 6 forint havankénti, hétnek egyszer mindenkorra szóló 29 ft segédelmet utalványozott.

Kolozsvárt, április 12-én 1865.

Kovács Antal,
titkár.

Különfélék.

****** A husvét másodnapján tartott jótékony-célú bál a rendezők jelentése szerint 120 ft és egy aranyat jövedelmezett az inségesek részére. Egyszersmind felvagyunk kérve a rendezőség nevében köszönetet mondani Biasini és Zsigmond uraknak, kik a termet és 70 darab „cotillion ordo“-t minden díj nélkül voltak szívesek átengedni, Tauffer Ede urnak, ki készséggel ajánlkozott szintén díj nélkül díszíteni a termet, azon urhölgyeknek, kik virágházait nyiták meg a bál díszítésére, és végre a Pongrácz testvéreknek, kik ez este díj nélkül működtek a zenekarban.

****** Rauchlechner Antalnak tegnapelőtt tartott hangversenye kevés de szép közönség előtt folyt le. Az előadott darabok részletezésére nincs térünk, s így csupán annyit jegyzünk meg, hogy a hangversenyző technikai ügyességének ma is szép bizonyosságot ad. A közreműködők között első helyen Barna Luiza asszony és Konti Fanni kiasszonyt kell megemlítenünk, kiknek énekét a közönség ma is azon tetszéssel fogadta, mint színházunkban minden fellépésük alkalmával. Mátéfi és Dr. Hincz urak a katonai zenekar kísérete mellett működtek közre, néhány válogatott koncert-darabokban, melyeknek szépsége bőven kárpótlást nyújthatott hosszadalmasságukért.

****** Színházunk szorgalmas tagja s közönségünk régi kedvence Albisi Lászlónak jutalmul holnap, e folyó hó 26-kán kerül színpadra „A braziliai.“ Énekes vígjáték, zenéje Offenbach-tól, hangszerelte Káldy Gyula és „Jankó ostobaságai“, szintén francia vígjáték 1 felvonásban. Irta Vercousin Eugen, fordította Sz. Gyula. Albisi-nak elég érdeme van a kolozsvári színpadon, hogy bizton számolhasson a közönség pártfogására.

— Egy óvás küldetett be hozzánk, melyben fel van említve, hogy a sétatár mellett a Szamos odahordott kövekből egy megbeesülhetlen védgátot alkotott, a mely az áradások esetében jelentékeny mérvben védi a sétatért. Most valaki oda szabadtotta a város népét s a kavicsot, homokot onnan szélteben hordják, rostálják el, a mi által rendre a víz irányát a sétatérnek visszatérlik. Miután ugy régibb, mint újabb törvények szerint a vízahagyott hely a szomszéd tulajdonost illeti, azon homoksziget is a sétatér tulajdona és azt a sétatér tulajdonosának — a községnek bekegyezése nélkül senkinek elhordani nem szabad. Arra kérjük az illető urakat — írja a felszólaló — kik a sétatér szépitésére befolyást gyakorolnak, hogy mielőtt szépitésnek s építésnek, ne hagyják elrombolni azt, a mi megvan, s a mi nélkül minden szépitésük s építésük nyomára egy viharos és záporos nap utáni szép reggelen csak vizet fognak látni a sétatéren. Első Ferenc francia király egy bohóczát agyonlőtték, a bohócz ijedten urához szaladt s panaszt emelt. Ne félj komám — mond a király — a ki agyonlött, azt felakasztatom. A bohócz alázatos bökkel megköszöné ura kegyét, azonban kérte, hogy a dolgot intézné el mielőtt őt csakugyan agyonlötték. A sétatér védgátja széthordásáért is késő lenne majd bocsánkodni, most az ideje megátolni azt, míg még el nem hordatott.

— A sétatéren Sobotta lovartársasága működik. A társaság nem igen nagy, de csinosan lovagolnak, az erőművészetben pedig kitűnnek.

— A piacsort nem kevésbé díszítleníti az ugynevezett lábásbáz, a mely a ref. főtanoda és egyház tulajdona. Ugy halljuk, miképp a tulajdonosoknak ajánlat tétetett, hogy az említett épület a többi ház soronálában a mostaniból hasonló nagyságban egészen újra építtetik, a nélkül, hogy a tulajdonosoknak valamit kelljen azért áldozni, azon helyiségen kívül, mely a ház sorok vonalán kívül esik, s most mint átmenet alul közhasználat alatt áll. Mintán azon épületnek kivált felerésze a rondaság s rozsz beosztás miatt kevésbé jövedelmez helyiségehez képest, remélenni lehet, hogy ezen kedvező feltételeket a tulajdonosok annál inkább készek elfogadni, mert egy ottani jó épület a mostanál kétszeres is több jövedelmet bájthatna.

— Hévíz helységéből szomorító égről értesítenek minket. A múlt ünnep vasárnapján délután, midőn a falu népe templomban volt, egy gyermeknek a gyufával való gondatlan bánása miatt egy istálló meggyult, melyből a tűz oly gyorsan elharapozott, hogy néhány szempillantás alatt a helyiség fele a lángok martaléka lett. A mint a levelező értesít, az egész helységben hiányoztak a tüzőlő szerek. Az értesítő egy csendőrbátor és buzgó viseletét emeli ki, sajnálva, hogy nevét megnevezni nem tudja. Részletesebben adja elé a politikai hatóságok elmulasztásait, melyeket itt főként azért nem sorolhatunk elé, mert tapasztaltuk, hogy a hatóságok a hírlapi reclamatiók ellenében igen is védelmezve vannak, s mi oly tényekről adatokról melyeknek jelenlevő tanui nem lehetünk, a felelőséget magunkra nem vehetjük.

****** Posenben a rawiezi fegyintézetből egy élethossziglani börtönre ítélt fogoly megszökött, s most kérekerülvén, a bűles törvényszék az élethossziglani fogságot még kilencz hónappal megtoldani itéli!

****** (Keresztén rendjeles zsidó.) Bárá Geisenheim Zsigmond, nassau kereskedő, a „Gl.“ szerint a portugál királytól „Jézus Krisztus rendjét“ kapott.

****** Asboth Sándor észak-amerikai osztály tábornok és a nyugat floridai csapatok parancsnoka sebei gyógyítása végett kényszerült elhagyni a harcztér és Új-Orleansba menni. Az amerikai lapokban Granger tábornoknak egy levelét lehet olvasni, melyben a távozonak meleg szavakban mond elismerést az unionnak tett szolgálatairól.

****** Széchenyi Béla gróf, ki jelenleg Algirban időz, oroszánváradászatban vett volt részt, és sikerült egy oroszán el ejtenie, melynek húsából egy darabot a n. kaszinónak küldött szíves megemlékezés jeléül Pestre.

****** Sorshuzás. Az 1864-ki sorsjegyek apr. 15-én végbement húzásánál nyertek: a 3900 sorozat 29 száma 220-000 ftot; az 1234 sor. 85 sz. 15,000 ft; a 2307 sor. 56 sz. 10,000 ft; az 1234 sor. 76. sz., az 1868 sor. 11. sz., az 1868 sor. 39 sz., a 2307 sor. 77 sz. 2,000 ft.

Nyilatkozat. Alólírottak mint felkért becsület-hírek, ezennel kijelentjük, hogy a „Korunk“-ban a kolozsvári nemzeti színbáz ügyében vitából K. Papp Miklós s Szász Gerő urak között keletkezett vizsály előttünk mindkét fél személyes becsületének sértetlen maradásával intéztetett el.

Kolozsvárt, apr. 21. 1865.

Id. gr. Bethlen János, Tisza László, gr. Bánffy Béla, Dózsa Dániel, Frits Albert.

Politikai hírek.

Austria. Bécs, ápril 19. A „Nat. Ztg.“-nak írják: Az osztrák-porosz szövetség ellenesei jelenleg itt nagy munkásságot fejtenek ki ezen szövetség megromlására. Régi történeteket kutatnak elő, a felsőbb körök érzékenykedésének ingerlésére, s Poroszország politikája oly színben állítatik elő, mintha semmi más célja nem volna, mint Astríát minél mélyebben megalázni. Nagy diadallal hirdetik, hogy az osztrák hajóraj állomást veend Kielben, s hogy egy gyalog ezred rendeletet kapott eshetőleg Holsteinba indulni. Az igaz, hogy a kiel kikötőre vonatkozólag kérdések tétekkel Berlinben, s hogy ez alkalommal megjegyeztetett, miszerint azon esetre, ha Poroszország Kielben hajóhadállomást állít, Austria is fog ott állomásoztatni egy hajórajt; hanem arról szó sincs, hogy az osztrák hadtest Holsteinban erősítést fogna kapni, mintán Poroszország sem szándékozik a hercegegekben állomásozó csapatait szaporítani. S ha csakugyan komoly összecsúrrénésre kerülne a dolog, olyan komolyra, hogy azt fegyveres kézzel kellene elgázítani, bizonyára nem a hercegegek választatnának csatátérül; egészen más területen kellene azt a harczt megvívni. Hanem ezek mind csak képzelmek; itteni döntő körökben senki se gondol ilyesmire, sőt inkább remélik, hogy a legújabb szemköztállás is barátságosan fog ki egyenlítettetni. Azon körülmény, hogy éppen most állapított meg a hadsereg 70,000 főnyi alább szállítása, eléggé bizonyítja, hogy most elhatározó körökben erősen hisznek a béke tartósságában.

— Galiczia és Bukovina határain — ballomás szerint — határolánczot szándékoznak felállítani, s már ki is volnának ezen szolgálata jelölve az illető ezredek. Ezen hír itt nagy feltűnést okozott, mivel ilyen költséges rendszabály okát nem tudták elgondolni.

Angolország. A richmondi győzelem óta más hírokat penget az angol sajtó. Még a miniserialis sajtó is megszédült, s egészen más színben látja most a dolgokat. Reszketnek Canadáért s félnek — az új erőből jutott unio méltó haragjától. Így a „Globe“ is megkezdte panaszkodást, s könyezik a Richmond eleste által alapjában megigátott rabszolgatartó államok fölött. A catastropha fölötti szemlélődéseinek utómondataból azonban ki-világlik az elrejtett szemrehányás, hogy az egykor oly kedvelt déli államok igen gyorsak vagy — igen előrelátók voltak. „Mennyi embert vitt magával Lee visszavonulása alkalmával, véli a kormánybarát esti lap, lehetetlen megmondani. Hogy azonban halottak, sebesültek és foglyokban nem vesztett 40,000 embert, mint a nem hivatalos tudósítások jelentik, bizonyosnak tartjuk; mert ha veszteségei oly nagyok volnának, ugy már egészen hadsereg nélkül lenne. Mintán azonban veszteségének teljes súlyát még nem ismerjük, és nem tudjuk mennyire van serege szétosztva, ugy azt sem ítéltetjük meg, vajjon sikerült-e neki Burkesville-ben csapatait ismét összeszedni. Ha ezt nem tehetné, ugy Lynchburg is keveset használt neki. Sherman Goldsborot nem hagyta el, de egy más ellenség jelent meg a téren. Stonemann egy lovassági osztály élén Gréenville-ből (Keleti Tennessee) éjszaki Carolinába nyomult be, és az utóbbi tudósítások alkalmával Boone-ben volt, azaz uton a Lynchburghól Danville-n át Charlotte-ba vezető vasút felé. Így tehát a conföderált Richmond eleste után minden ponton fenyegetve vannak, Stonemann által éjszaki Carolina nyugati, Sherman által pedig keleti részen és Grant győzelmes hadserege által Virginia szívében. Borzasztó díj ez, melyet azon gyönyörűségért kell fizetniük, hogy egy hadsereget állítottak, Nashville elé, és azért, hogy egész az utolsó óráig nem tudták magukat arra elhatározni, hogy a rabszolgákat felszabadítsák és fölfegyverkezzék.

Francoiaország. Páris, apr. 17. A császár tegnap 2 órakor délután fogadta a Tuileriákban a választfelirat benyújtó küldöttséget. A husz követhet még más hatvan is csatlakozott. Schneider alelnök felolvastva a választfeliratot, a császár felelete teljesen így hangzik: „Elfogadván a feliratot, legelső gondolatom, hogy megköszönjem a törvényhozótestnek segítségét, és örvendjek, mert eljárásom és szándékom az ország követi által loyális érdelemmel fogadtatik és erélyesen támogatatik.

„Önök szilárdan védik alaptörvényeinket, melyek az államhatalmak között az egysenlyt oly helyesen tartják fenn. Az ország köszöni ezt önöknek. A jelen kormányzás alatt az ország élete fejlődik, látja a közigazgatástól származó akadályokat elenyészni, a haladás biztosítva, a közbiztonság megőrizve van. A választási mozgalmak, a szöszekről jövő viszhang, és sajtó által érzi az ország, hogy szabad. Tehát távol attól, hogy levágjuk a gyümölcsöt termő fát, a munkás tömeg, a birtokos osztály, azok a kik emlékezni tudnak, s a kik hallanak és olvasnak, inkább félnek a szabadságot, mint a hatalom visszaélésaitól.

Folytassák nyugodtan munkálataikat. Mintán áthatottak az elméletek magas spherán, foglalkozzanak az önök elé terjesztett gyakorlati törvényekkel; ezeknek célja az egyének erkölcsi és anyagi sorsán javítani, a nevelés és munka a község és megye által, ezen utóbbiak illetőségének kiterjesztése által.

A nélkül, hogy szüntelenül mindent megváltoztatni akarának, elégedjünk meg, ha mindennap új követ hordunk az épülethez. Az alap széles, nem emelkedhetik túl magasra.“

Rövid idő előtt azt állították, hogy Olliviert a császár fogadni fogja. Ő azonban már rég közelebbi viszonyban van a Tuileriákkal. Már több mint egy éve, hogy őt a császár egy szép reggel elfogadta.

Páris, apr. 18. A kölni lapnak írják: Mint rendesen történik, most is igen tulozzák azon kedvezőtlen batást, melyet Rouher beszéde okozott a választfelirati viták végén. Némelyek szerint Napoleon császár oly élénken rosztalta a beszédet, hogy Rouher ur többé nem maradhat helyén. Hozzáadták, hogy a ministerium feloszlásban van, mert az olasz érzelmi tagok mindeképp megezáfoltnak akarták Rouher azon szavait, melyek a római forradalom esetlegére vonatkoztak. Igaz csak az, hogy a császárnak nem tetszett, hogy Rouher annyira elveszté lélekjelenlétét, a midőn Thiers által megádatott. A császár ily rosztaló nyilatkozatától azonban a minister elbocsátásának esete távol szokott lenni. A ministerium felbomlásáról szóló hír már csak azért is hamis, mert a kabinetnek nincs ma oly tagja, a ki elvkérdés miatt lemondani kész volna.

Páris, ápril 20. A császár, kinek elindulása ápril 25-re határozottat, egy hónapig fog Algirban tartózkodni. A „Debats“ azon számából, mely Le-moinek Thiers beszéde ellen irt cikket tartalmazza, minden példányt elkapkodtak, egyes példányok 6 frankon keltek el. A császár, mielőtt kiköt Algirban, proclamatiót bocsátand ki a benszültöttekhez. A kabilok közé tartozó Babor törzs ellen, a hadjárat megkezdett.

Páris, apr. 21. A czár ma reggel Párison keresztül utazott, Napoleon császárral találkozott,

s azonnal folytatta útját. Rouher és Lavalette e napokban dél felé utaznak, állítólag, hogy Rouher egyik unokahúgának férjhezmenetelénél, mint tanuk legyenek jelen.

Olaszország. Róma, apr. 15. A kölni lapnak írják: „A pápa nagy hét alatt nem ad audentiát a külföldi követeknek, ez okból Sartiges ur, a kinek sürgetős közleménye volt, korábban fogadtatott el. A beszélgetés mintegy félórát tartott, s a követ ur igyekezett a pápát bizonyos eshetőségek fölül megnyugtanni, a franciaia csapatok elvonulása után. A midőn Sartiges ur többször ismételné, hogy Napoleon császár a sept. conventiot mindenesetre végrehajtandja, a pápa ezt kedvetlenül vette, s azt mondá „Faites vite.“ (Tegyétek gyorsan.) Vajjon Sartiges ur hivatalos közlöt-e a pápával a sept. conventiohoz adott pótló cikket, melyben Victor Emanuel formaszerint lemondana Róma iránti igényeiről? levelező nem tudja: de hírszerint ez megtörtént volna. Bármí legyen ezen találkozás eredménye, annyi bizonyos, hogy Francoiaország batározottsága következtében Rómában a hangulat fordulatot vesz, s talán legalább ideiglenes kiegyezkedés történik Victor Emmannel. Ezen uton ugyan még sok akadály mutatkozik, ha Róma előzekénységet nem tanusít. Még mindig reményekkel táplálkoznak: azt hiszik, hogy egy felsőbb akarat fog batározólag föllépni, a világi uralom helyreállítására érdekében.

Róma, apr. 20. A tegnap végbement harmadik kiballgattatáson, a sz. atya, a bibornok jelenlétében, átvette Persigny-től. Napoleon császárnak a herceg számára kiadott rendkívüli meghatalmazó levelét, és hivatalosan először említette a septemb. conventiot.

Allítólag Victor Emanuel rendkívüli követe Vegezzi, egyezkedési tervet vitt Rómába. A tervezet első három cikkke a pápai hatalmat a lelkiekben felmenti mindazon szabályok, megszorítások és batárok alól, melyeket annak a concordatum, vagy más kormányi intézkedések szabtak. A 4-ik cikk szerint a pápa átengedi Victor Emmannelnek és utódainak a pápai államok feletti vicariatus. Az 5-ik cikk szól a pápa civilistjéről, s a bibornokok jövedelmeiről. A 6. cikk meghatározza, hogy a pápa és a szentszék évdija az olasz budget deficitje miatt rövidséget nem szenvedhet. A 7. cikkben Olaszország átveszi az összes pápai udvartartást, s a 8-ikban a hivatalnokok, főpapok és papok fizetésit. A 9-ik cikk a király rendelkezésére bocsátja a quirinált, a többi palota mind a pápa birtokában marad. A 10-ik cikk nemesi örséget rendel a pápa mellé, melynek soraiba Olaszország legelőkelőbb családjainak fiai vétetnek fel. A 11-ik cikk a bibornokok számára azon kiváltságokat biztosítja, melyek a kir. ház hercegeit illetik. A 12-ik rendeli, hogy a pápai szék megüresedése alatt a király elávozik Rómából, s az örök várost a bibornok-kamarás parancsai alá helyezi. A 13-ik cikk Victor Emanuel koronázásáról szól, mely nem a Capitoliumban, hanem a Vaticanban történék.

Újabb. Berlin, ápril 20. A porosz kormány gr. Károlyi osztrák követ előtt késznek nyilatkozott az Elba-hercegségek rendének egybehívására, mielőtt az előterjesztvény felett a birtokostársak megegyeztek. Ma a tengerészethez Kielbe parancs küldetett, mely szerint valamennyi porosz hajó készen tartassék, hogy három nap alatt a kikötőt elhagyhassák. „Augusta“ hajó parancsot nyert, hogy az alseni ünnepély után egyenesen Danzigba térjen vissza.

— Páris, apr. 21. Lavalette körlevelet küldött a megyefőnökökhöz, melyben az apróbb közigazgatási ügyek gyors elintézését ajánlja. A császár utja Algirban 20—25 napig tartand. Beszéli, hogy egy kabal parti állam fogna felállítani, s az arabok Abd-el-Kader vezérlete alá helyeztetnek. Mexikóban egy Juarez-féle csapat Negrete vezérlete alatt Simloaba benyomult. Bazain még ápril vége előtt ellene induland. A papok ellenzékes magatartása növekedik. A császár Marseille-ből az „Aigle“ yachton megy Algirba; az egész hajóhad követi.

Prága, apr. 21. Rogeard „Propos de Labienus“ című könyvecskéje III. Napoleon császár „Julius Caesar“-jának nem éppen ildomos bírálata, ma lefoglaltatott, de csak kevés példányt találtak, mert 1600 példány már Lipcsébe küldetett. A könyvkereskedők-nél motozás nem tartatott.

— Berlin, apr. 21. A „Nordd. Allg. Ztg.“ azon hirt, mintha a bécsi és berlini kabinetek közt oly megállapodás történt volna, hogy a schleswig-holsteini rendek csak azután hivatalnokok össze, a midőn a két német hatalom a hercegségek ügyében egyetértésre jutott: egészen kohlománynak nyilvánítja. Ugyan e lap szerint tegnap előtt a miniserialisban a hercegségek ügye volt napirenden. Az előterjesztés a háboru költségei fölül, s az ezt követő emlékirat, csak később történik meg. A lengyel politikai pör ma befejeztetett; az ítéletek ápril 28-kán hirdettetnek ki.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

